

29.09.2022

Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2021 r.

 5,0%

relacja nadwyżki budżetowej do dochodów JST

W 2021 r. dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 29734,3 mln zł, a wydatki 28241,4 mln zł. W ciągu roku dochody wzrosły o 8,6%, a wydatki zwiększyły się o 6,0%. Rok budżetowy JST zamknęły nadwyżką w wysokości 1492,8 mln zł, tj. ponad dwukrotnie wyższą niż w 2020 r.

Dane zawarte w opracowaniu dotyczą dochodów i wydatków jednostek samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2021 r., tj. 222 gmin, 31 powiatów, 4 miast na prawach powiatu oraz województwa. Informacje obejmujące dochody i wydatki gmin przedstawiono bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. Dochody i wydatki miast na prawach powiatu podano łącznie z dochodami i wydatkami części gminnej i powiatowej.

Tablica 1. Dochody, wydatki i wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody	Wydatki	Wynik	Dochody	Wydatki
w milionach złotych			2020=100		
OGÓŁEM	29734,3	28241,4	1492,8	108,6	106,0
Gminy	17189,2	16129,9	1059,3	108,6	104,9
Miasta na prawach powiatu	6966,8	6860,6	106,2	111,1	108,7
Powiaty	3645,6	3493,5	152,1	105,6	105,6
Województwo	1932,7	1757,4	175,2	106,5	107,1
na 1 mieszkańca w zł			2020=100		
Gminy	6301	5912	388	108,7	105,0
Miasta na prawach powiatu	9128	8988	139	112,1	109,7
Powiaty	1336	1281	56	105,7	105,7
Województwo	554	503	50	106,8	107,4

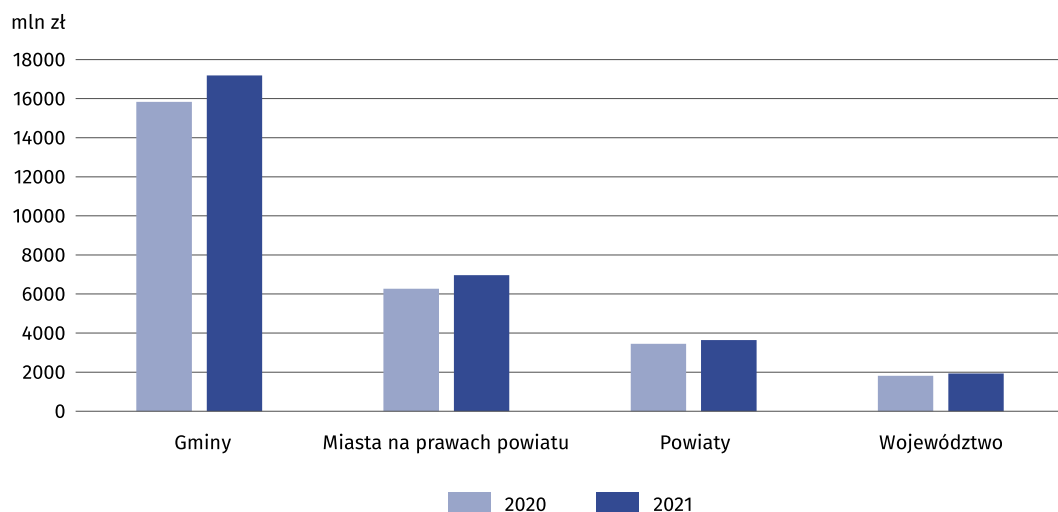
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego

W 2021 r. dochody ogółem jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 29734,3 mln zł i były o 8,6% wyższe od uzyskanych przed rokiem. Na tę kwotę składały się przede wszystkim dochody gmin (17189,2 mln zł, tj. 57,8% dochodów JST) oraz miast na prawach powiatu (6966,8 mln zł, tj. 23,4%), a w mniejszym stopniu – powiatów (3645,6 mln zł, tj. 12,3%) i woje-

Dochody ogółem JST były o 8,6% wyższe niż w 2020 r.

wództwa (1932,7 mln zł, tj. 6,5%). W porównaniu z 2020 r. największy wzrost dochodów odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu (o 11,1%). Zwiększyły się również dochody w budżetach: gmin (o 8,6%), województwa (o 6,5%) i powiatów (o 5,6%)

Wykres 1. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według kategorii JST

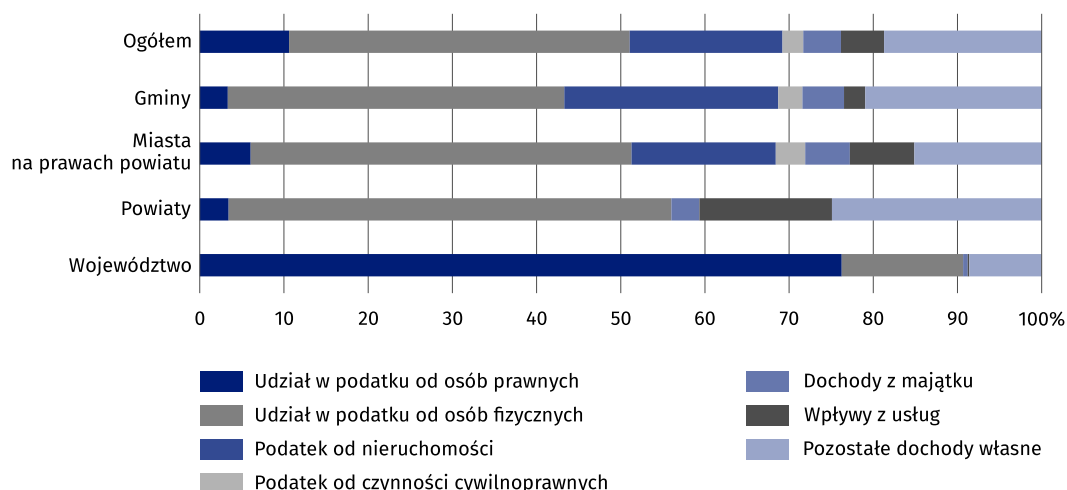

Głównym źródłem dochodów jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne. W 2021 r. wyniosły one 14402,2 mln zł (o 7,6% więcej niż w 2020 r.) i stanowiły 48,4% dochodów ogółem (o 0,5 p.proc. mniej niż przed rokiem). Największy udział tej pozycji odnotowano w budżecie województwa – 66,8% oraz miast na prawach powiatu – 55,4%, a nieco mniejszy w budżetach gmin – 44,7% i powiatów – 43,0%.

W strukturze dochodów własnych JST w 2021 r. największy udział stanowiły dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) – 40,5%. Wpływy z podatku od nieruchomości stanowiły 18,1%, dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) – 10,6%, wpływy z usług – 5,1%, a dochody z majątku – 4,5%.

Dochody własne stanowiły prawie połowę ogółu dochodów JST

Wykres 2. Struktura dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów w 2021 r.

W 2021 r. na rachunki jednostek samorządu terytorialnego przekazane zostały dochody z tytułu udziału we wpływach z PIT w wysokości 5827,3 mln zł i w porównaniu z 2020 r. wzrosły o 12,0%. Kolejnym istotnym źródłem dochodów własnych były dochody z podatku od nieruchomości, które w 2021 r. wyniosły 2613,9 mln zł, tj. o 7,0% więcej niż przed rokiem. Dochody z tytułu udziału we wpływach z CIT zostały zrealizowane w kwocie 1527,5 mln zł, czyli o 32,0% wyższej niż w 2020 r. Wpływy z usług osiągnęły wartość 737,8 mln zł, tj. o 13,3% wyższą niż przed rokiem, a dochody z majątku – 644,7 mln zł, tj. o 12,5% wyższą.

Porównując strukturę dochodów własnych według rodzajów dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego można stwierdzić, że największy udział dochodów z podatku od osób fizycznych wystąpił w powiatach (52,6%), a podatku od osób prawnych – w województwie (76,2%). Ponadto dla gmin i miast na prawach powiatu istotnym źródłem dochodów był również podatek od nieruchomości, stanowiący odpowiednio 25,4% i 17,1% dochodów własnych tych jednostek.

Oprócz dochodów własnych, w 2021 r. na rachunki JST wpłynęły dotacje w wysokości 8458,2 mln zł, z czego 974,0 mln zł to dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich. W przeciwieństwie do roku poprzedniego dotacje charakteryzowały się najniższym przyrostem wśród składników dochodów (wzrost o 1,4% wobec 16,0% w 2020 r.). Łącznie dotacje stanowiły 28,4% ogółu dochodów, od 17,8% w powiatach do 32,8% w gminach.

Główna część dotacji pochodziła z budżetu państwa (78,6% wobec 79,9% rok wcześniej). W 2021 r. zamknęła się ona kwotą 6650,7 mln zł, tj. o 0,2% niższą niż w 2020 r. i była przeznaczona przede wszystkim (w 72,9%) na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Ponadto jednostki samorządu terytorialnego otrzymały subwencję ogólną z budżetu państwa w wysokości 6873,8 mln zł, tj. 23,1% ogółu dochodów. W ujęciu rocznym oznacza to wzrost o 21,9% (najwyższy wśród składników dochodów JST). Największą część subwencji ogólnej (70,1%) stanowiła część oświatowa (4819,3 mln zł). Subwencja ogólna miała największy udział w dochodach powiatów (39,2%), a najmniejszy – województwa (6,6%).

W strukturze dochodów JST według działów klasyfikacji budżetowej główną pozycją są dochody od osób prawnych, osób fizycznych i innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej. Z tego źródła w 2021 r. pochodziło 38,0% ogółu dochodów (o 1,7 p.proc. więcej niż w roku poprzednim). Omawiane dochody największy udział miały w budżecie województwa (61,8%), najmniejszy zaś w powiatach (27,4%). Ważnym źródłem dochodów są także różne rozliczenia, które stanowiły średnio 25,8% (od 22,7% w miastach na prawach powiatu do 40,8% w powiatach). Istotny udział stanowiły ponadto dochody z działu rodzina (średnio 18,5%, najwięcej w gminach – 25,8%).

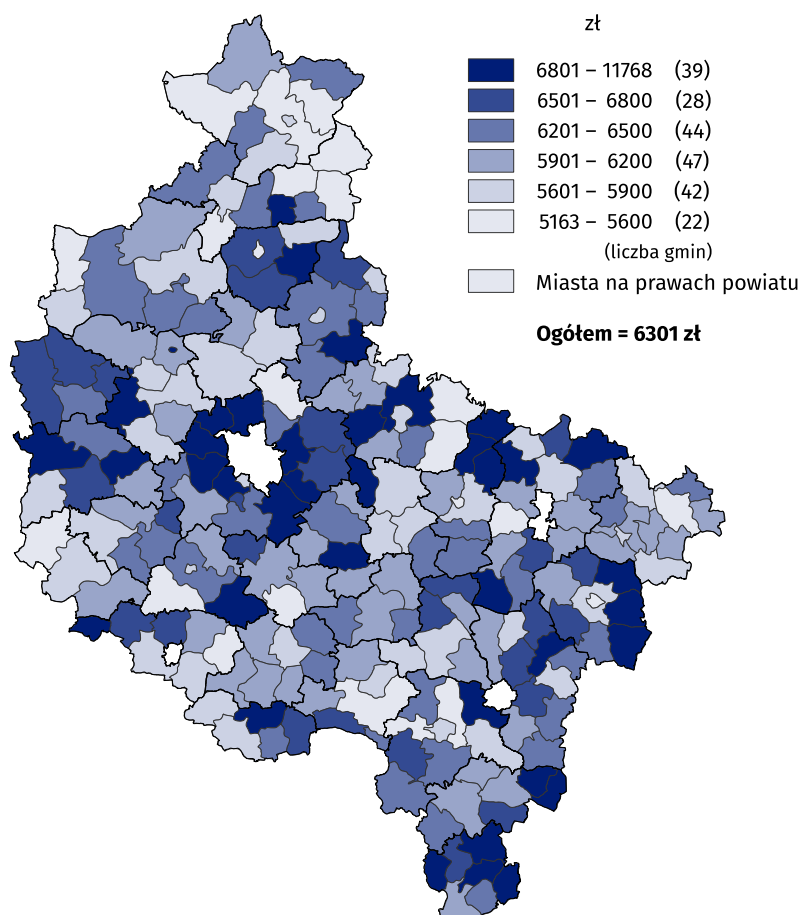
Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego w znacznym stopniu różnią się wielkością osiągniętych dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Przeciętna wartość tego wskaźnika dla gmin w 2021 r. kształtowała się na poziomie 6301 zł, tj. o 502 zł wyższym niż przed rokiem. Najwyższe dochody per capita odnotowano w gminach: Powidz (11768 zł), Tarnowo Podgórne (10891 zł) i Suchy Las (10583 zł), a najniższe – w gminie Ujście (5163 zł).

Z budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca przypadało przeciętnie 9128 zł dochodów (o 985 zł więcej niż w 2020 r.) – od 8258 zł w Lesznie do 9404 zł w Poznaniu.

Dochody ogółem budżetów powiatów w 2021 r. wyniosły średnio 1336 zł na 1 mieszkańca, tj. o 72 zł więcej niż rok wcześniej. Najwyższe odnotowano w powiatach słupeckim (2097 zł) i kępińskim (1781 zł), a najniższe – w kaliskim (949 zł) i konińskim (1004 zł).

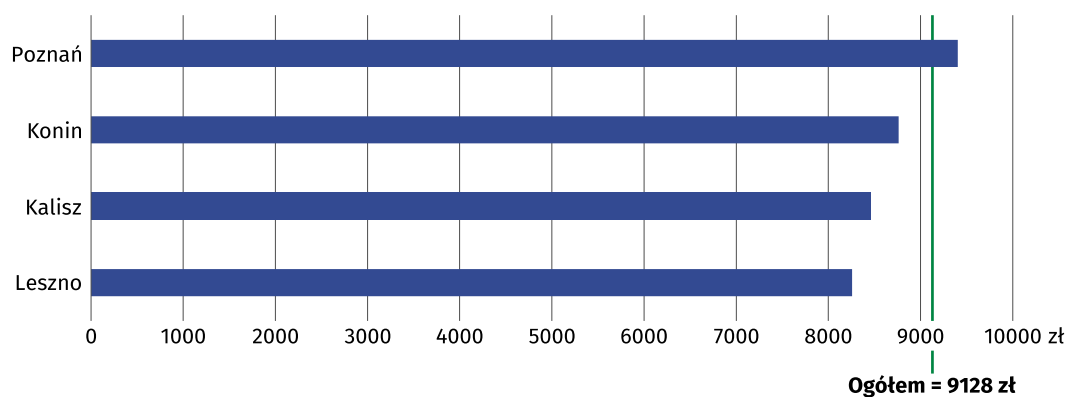
Dodatkowo, poza wymienionymi powyżej kwotami, na każdego mieszkańca z budżetu województwa przypadało przeciętnie 554 zł dochodów ogółem, tj. o 35 zł więcej niż w 2020 r.

Mapa 1. Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2021 r.

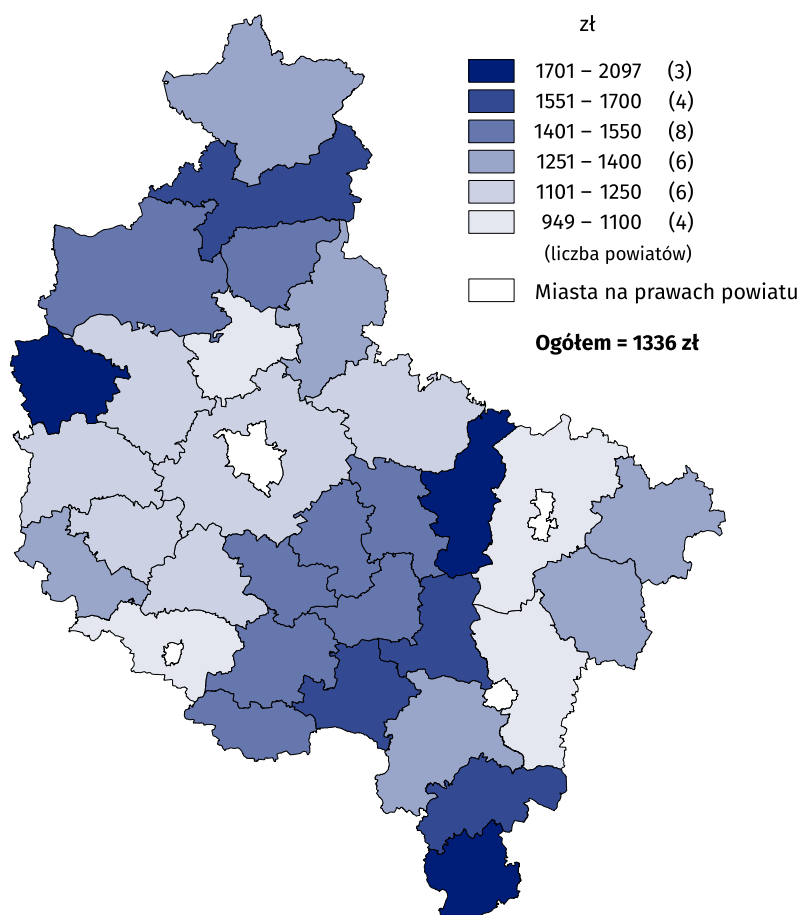

Najwyższe dochody przypadły na 1 mieszkańca w gminach: Powidz, Tarnowo Podgórne i Suchy Las

Wykres 3. Dochody budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2021 r.

Mapa 2. Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca w 2021 r.

Dochody JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wykazywały duże zróżnicowanie. Największa dysproporcja występowała między najbogatszymi i najbiedniejszymi gminami (127,9%), a także powiatami (121,0%). Mniejsze rozbieżności odnotowano w przypadku miast na prawach powiatów (13,9%).

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

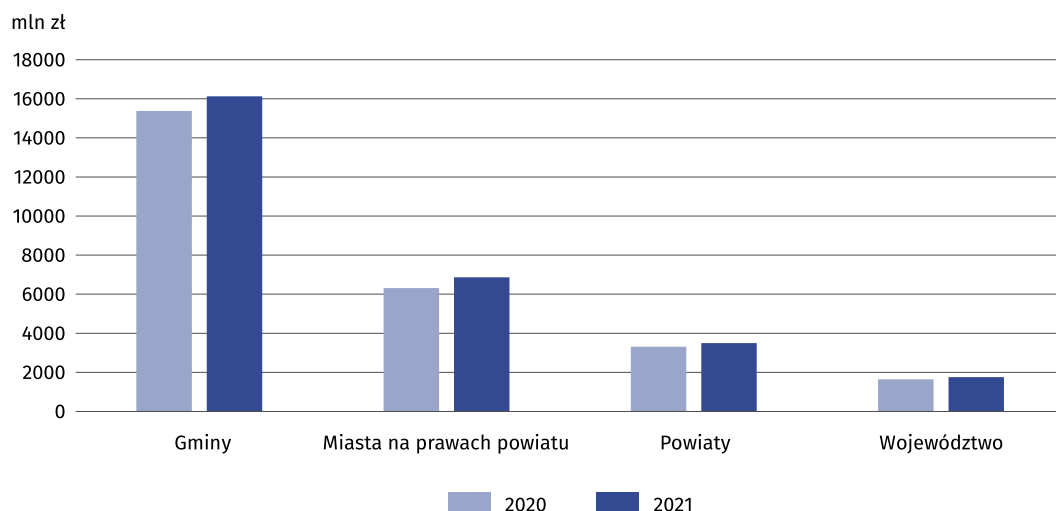
Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r. wyniosły 28241,4 mln zł (o 6,0% więcej niż przed rokiem), z czego wydatki gmin stanowiły 57,1%, miast na prawach powiatów – 24,3%, powiatów – 12,4% i samorządu województwa – 6,2%.

Największy wzrost wydatków odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu (o 8,7%) i województwa (o 7,1%). Zwiększenie poziomu wydatkowanych środków obserwowano również w budżetach powiatów (o 5,6%) oraz gmin (o 4,9%).

Głównym obciążeniem dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego są wydatki bieżące. W 2021 r. wyniosły one 23481,5 mln zł i stanowiły 83,1% wydatków ogółem. Z tej kwoty najczęściej przeznaczono na wynagrodzenia wraz z pochodnymi (9032,1 mln zł, tj. 38,5%), świadczenia na rzecz osób fizycznych (5805,2 mln zł, tj. 24,7%) oraz zakup materiałów i usług (4757,6 mln zł, tj. 20,3%).

Wydatki ogółem JST były o 6,0% wyższe niż przed rokiem

Wykres 4. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według kategorii JST

Analiza struktury wydatków według rodzajów dla poszczególnych JST wskazuje, że najwyższy udział wydatków bieżących wystąpił w budżetach gmin (86,4%), najniższy zaś w budżecie województwa (59,7%). Na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń stosunkowo najwięcej wydano z budżetów powiatów (łącznie 51,9% wydatków ogółem), a najmniej z województwa (14,4%). Świadczenia na rzecz osób fizycznych największy udział miały w budżetach gmin (28,6%), podczas gdy w województwie stanowiły jedynie 0,3% wydatków ogółem. Zakup materiałów i usług stanowił największe obciążenie dla budżetów miast na prawach powiatu (19,9% wydatków ogółem), a najmniejsze dla województwa (12,5%). W budżecie województwa istotną pozycją po stronie wydatków były dotacje (z udziałem 28,2%). Dla porównania w powiatach ten rodzaj wydatków wynosił 5,7%.

Wydatki bieżące JST zwiększyły się w ciągu roku o 6,0%, w tym najbardziej wzrosły one w budżecie województwa (o 8,5%). Wzrost wydatków bieżących w największym stopniu wynikał ze zwiększenia wydatków na zakup materiałów i usług – o 546,8 mln zł (o 13,0%), a także na dotacje – o 191,1 mln zł (o 7,8%) oraz wynagrodzenia wraz z pochodnymi – o 619,9 mln zł (o 7,4%).

Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego w 2021 r. wyniosły 4760,0 mln zł i były o 6,1% większe niż przed rokiem. Na inwestycje przekazano 4504,4 mln zł, co stanowiło przeważającą część wydatków majątkowych (94,6%). Największy udział wydatków inwestycyjnych odnotowano w budżecie samorządu województwa (39,9% wydatków ogółem), a najmniej w gminach (12,7%), przy średniej dla wszystkich JST wynoszącej 15,9%.

W strukturze wydatków JST według działów klasyfikacji budżetowej w 2021 r., podobnie jak przed rokiem, największy udział miały oświata i wychowanie (29,4%) oraz rodzina (20,6%). Wydatki w dziale oświata i wychowanie były największym obciążeniem dla budżetów powiatów, a także gmin i miast na prawach powiatu (stanowiąc odpowiednio 32,4%, 31,0% i 29,6% wydatków ogółem). Wydatki w dziale rodzina największy udział miały w budżetach gmin (28,2%), a w dalszej kolejności – miast na prawach powiatu (16,0%) i były to m.in. środki przeznaczone na świadczenia związane z realizacją rządowego programu Rodzina 500+, dotyczące Karty Dużej Rodziny oraz ponoszone na tworzenie i funkcjonowanie żłobków. Ważną pozycję w wydatkach jednostek samorządu terytorialnego zajmuje również transport i łączność ze średnim udziałem 14,5% (najwyższy w budżecie samorządu województwa – 41,5% i miast na prawach powiatu – 22,4%) oraz administracja publiczna – 7,6% (maksymalny w powiatach – 11,2%). Ponadto z budżetu województwa stosunkowo dużo wydatkowano na ochronę zdrowia (20,6%) oraz kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (8,8%). Dla gmin istotnym obciążeniem były również wydatki w dziale gospodarka komunalna i ochrona środowiska (7,7%), a dla powiatów i miast na prawach powiatu – środki przeznaczone na pomoc społeczną (odpowiednio 9,5% i 5,4%).

Ponad 80% ogółu wydatków stanowiły wydatki bieżące

JST największe wydatki ponosiły na oświatę i wychowanie

Tablica 2. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2021 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Gminy	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Województwo
	w milionach złotych				
OGÓŁEM	28241,4	16129,9	6860,6	3493,5	1757,4
w tym:					
Rolnictwo i łowiectwo	435,9	373,5	1,1	2,5	58,8
Transport i łączność	4087,7	1282,4	1537,6	537,6	730,1
Gospodarka mieszkaniowa	533,5	296,3	187,5	46,1	3,6
Administracja publiczna	2141,8	1271,6	334,2	391,2	144,8
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	483,8	145,8	153,2	180,5	4,3
Oświata i wychowanie	8301,9	5000,0	2033,5	1130,5	138,0
Ochrona zdrowia	658,5	79,9	69,8	146,4	362,2
Pomoc społeczna	1420,3	694,4	370,3	332,9	22,6
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	250,7	31,1	34,9	130,4	54,3
Edukacyjna opieka wychowawcza	483,4	128,7	140,5	202,6	11,6
Rodzina	5822,7	4549,2	1099,6	169,9	4,0
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1560,4	1248,9	284,9	8,7	17,9
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	864,9	475,4	211,6	23,9	153,9
Kultura fizyczna	478,4	339,3	111,3	12,4	15,4

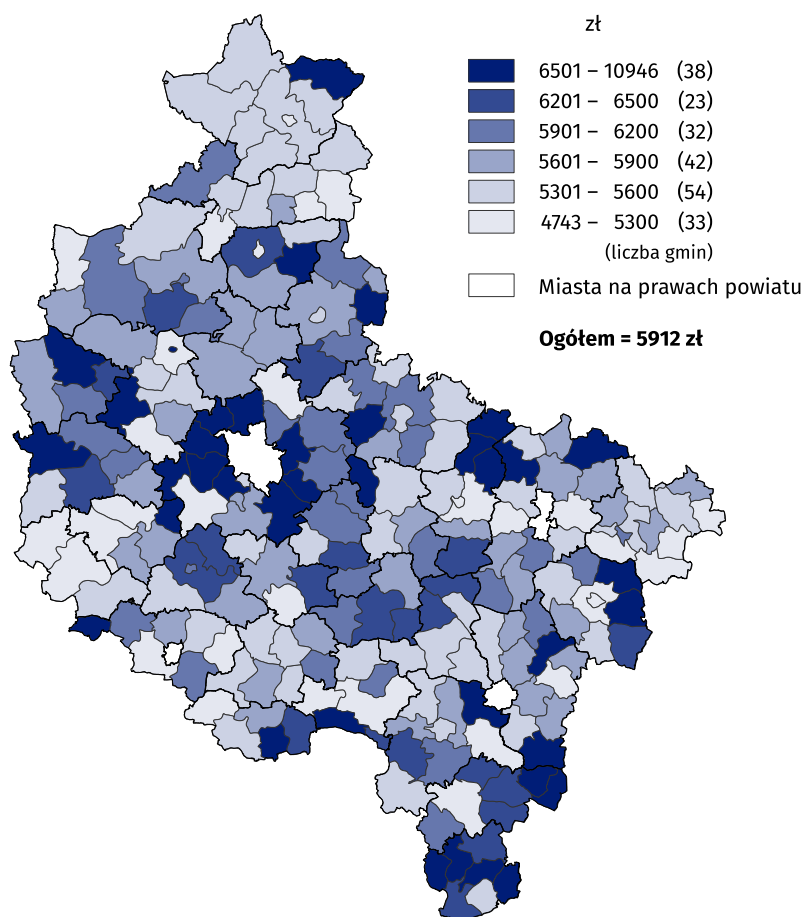
W 2021 r. wydatki gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca ukształtowały się na poziomie 5912 zł i były o 281 zł większe niż przed rokiem. Stosunkowo największe wydatki poniosły gminy: Powidz – 10946 zł, Tarnowo Podgórne – 10095 zł, Baranów – 9871 zł i Suchy Las – 9775 zł, a najniższe – Dolsk – 4743 zł, Siedlec – 4768 zł i Ujście – 4810 zł. Gmina o najwyższych wydatkach rozdysponowała 2,3-krotnie wyższą kwotę niż ta, w której wydatki były najniższe.

Przeciętne wydatki budżetów miast na prawach powiatu per capita wyniosły 8988 zł, tj. o 793 zł więcej niż w 2020 r. Najwyższe wydatki odnotowano w Poznaniu (9291 zł), a najniższe w Kaliszu (8017 zł).

Wydatki ogółem budżetów powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w 2021 r. 1281 zł, tj. o 69 zł więcej niż przed rokiem. Najwyższy wskaźnik odnotowano w powiatach: słupckim (2131 zł), średzkim (1594 zł) i ostrzeszowskim (1577 zł), a najniższy – w leszczyńskim (848 zł) i konińskim (948 zł).

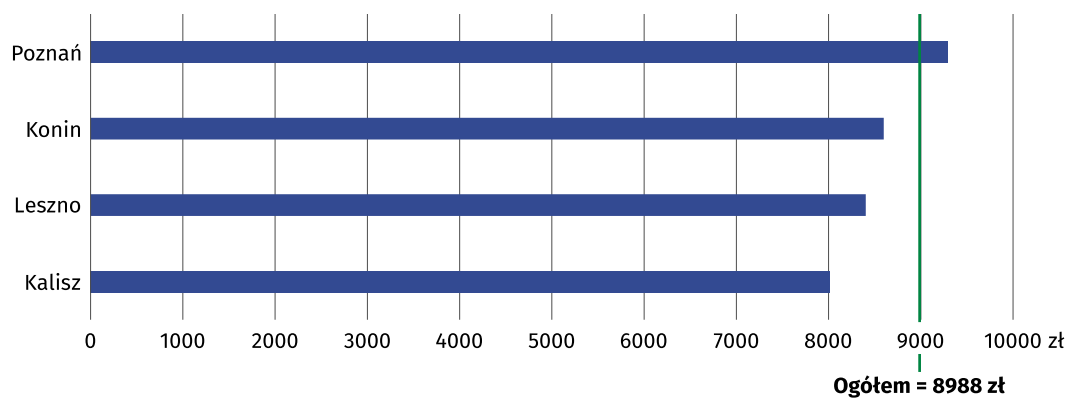
Ponadto na każdego mieszkańca z budżetu województwa wydatkowano przeciętnie 503 zł, tj. o 35 zł więcej niż w roku poprzednim.

Mapa 3. Wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2021 r.

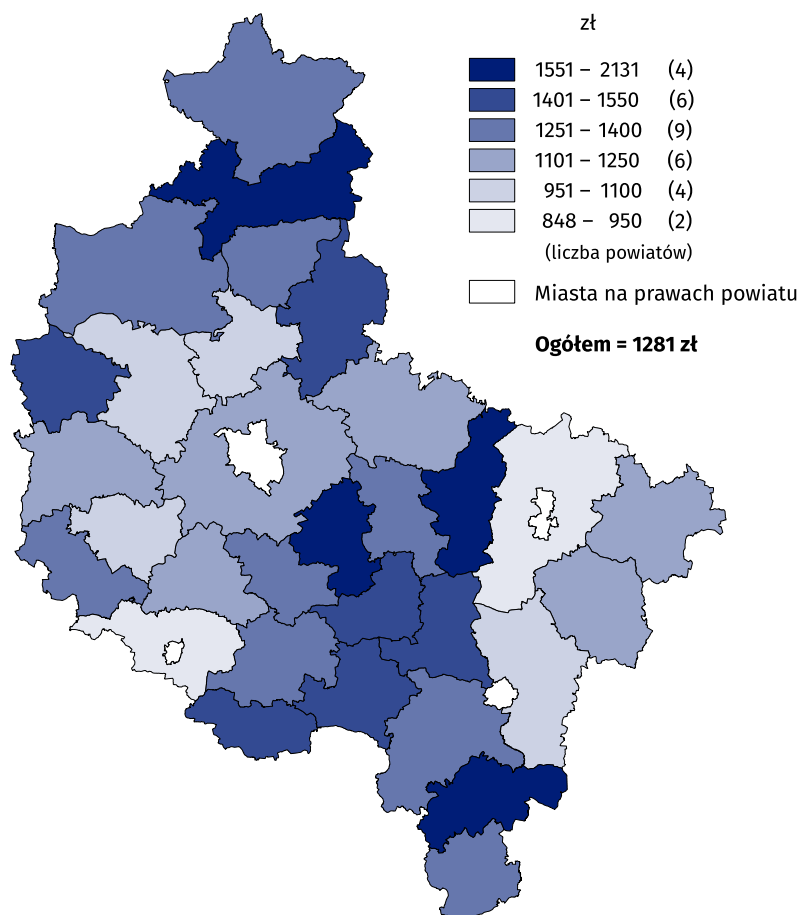

Najwyższe wydatki na 1 mieszkańca odnotowano w gminach Powidz, Tarnowo Podgórne i Baranów

Wykres 5. Wydatki budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w 2021 r.

Mapa 4. Wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca w 2021 r.

W 2021 r. JST zamknęły budżety nadwyżką w wysokości 1492,8 mln zł

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

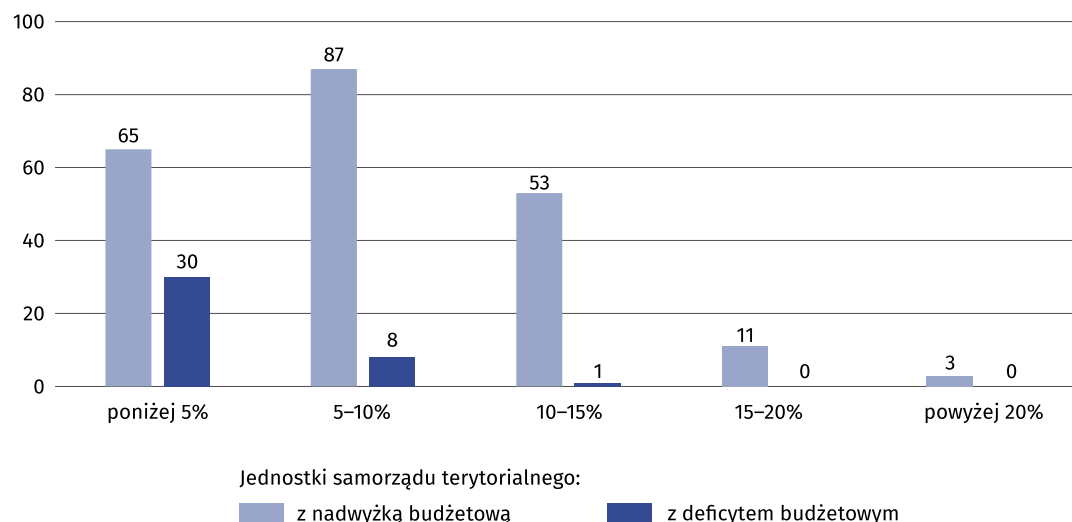
Budżety jednostek samorządu terytorialnego wykazały w 2021 r. zbiorczo nadwyżkę w wysokości 1492,8 mln zł i była ona 2 razy większa od notowanej przed rokiem. Na tę kwotę złożył się przede wszystkim dodatni wynik budżetów gmin (1059,3 mln zł) oraz – w mniejszym stopniu – nadwyżka wykazana w budżetach województwa (175,2 mln zł), powiatów (152,1 mln zł) i miast na prawach powiatu (106,2 mln zł). W 2020 r. nadwyżkę odnotowano w budżetach gmin, powiatów oraz województwa, podczas gdy budżety miast na prawach powiatu zamknęły się deficytem.

Relacja nadwyżki w budżetach JST do dochodów ogółem w 2021 r. ukształtowała się na poziomie 5,0% (wobec 2,7% rok wcześniej), przy czym w budżecie województwa wyniosła ona 9,1%, w gminach – 6,2%, w powiatach – 4,2%, a w przypadku miast na prawach powiatu – 1,5%.

Na 258 jednostek samorządu terytorialnego funkcjonujących w województwie wielkopolskim, 219 zamknęło swoje budżety nadwyżką, a 39 odnotowało deficyt (w 2020 r. odpowiednio 200 i 58). Dla 87 JST relacja dodatniego wyniku do wykonanych dochodów wyniosła od 5% do 10%, co stanowiło 39,7% wszystkich jednostek z nadwyżką, a w przypadku 65 JST (tj. 29,7%) nie przekroczyła 5%. Wśród JST, które wykazały deficyt, najliczniejszą grupę tworzyły jednostki z relacją niedoboru do dochodów poniżej 5% (30, tj. 76,9%).

Nadwyżkę budżetową wypracowało 84,9% ogółu JST

Wykres 6. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku finansowego do dochodów ogółem w 2021 r.

Spośród 222 gmin w 219 nie wydatkowano wszystkich środków budżetowych, podczas gdy w 39 wydatki przekroczyły dochody. Do jednostek, które osiągnęły największą nadwyżkę budżetową w stosunku do swoich dochodów, należały: Miejska Górka (relacja 21,8%), Krzywiń (20,8%) oraz Miasteczko Krajeńskie (19,0%). Natomiast do gmin, które wykazały relatywnie największy deficyt zaliczono Czempin i Buk, w których wydatki przewyższyły dochody odpowiednio o 9,5% i o 8,0%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca łączna nadwyżka w budżetach gminnych wyniosła 388 zł wobec 168 zł w 2020 r.

W 2021 r. wśród miast na prawach powiatu jedynie budżet Leszna zamknął się deficytem (9,0 mln zł wobec nadwyżki w wysokości 11,4 mln zł rok wcześniej). Nadwyżkę budżetową wykazano w Poznaniu (60,1 mln zł), Kaliszu (43,2 mln zł) oraz Koninie (11,9 mln zł), podczas gdy w 2020 r. miasta te notowały niedobór środków finansowych (odpowiednio 17,9 mln zł, 3,4 mln zł i 31,3 mln zł). Relatywnie nadwyżka najwyższa była w Kaliszu (wynosiła 5,2% ogółu jego dochodów), a najniższa w Poznaniu (1,2%). W Lesznie natomiast deficyt stanowił 1,7% osiągniętych dochodów. W przeliczeniu na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu nadwyżka wyniosła 139 zł wobec deficytu w wysokości 54 zł przed rokiem.

Wśród 31 powiatów województwa, podobnie jak przed rokiem, w 24 odnotowano nadwyżkę, a w 7 wystąpił deficyt. Największą nadwyżkę budżetową osiągnął powiat kępiński (24,6 mln zł, co stanowiło 24,6% jego dochodów ogółem). Natomiast największy deficyt wykazał wągrowiecki (10,2 mln zł) i wynosił on 10,6% dochodów. Nadwyżka budżetowa per capita w powiatach kształtowała się na poziomie 56 zł (przed rokiem 52 zł).

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło: dane GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS”

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Poznaniu

Dyrektor Jacek Kowalewski
tel.: 61 2798 266

Rozpowszechnianie:
Wojewódzkie Informatorium Statystyczne

tel.: 61 2798 320, 61 2798 323

Współpraca z Mediami:

Arleta Olbrot

Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych

tel.: 61 2798 345

e-mail: a.olbrot@stat.gov.pl

poznan.stat.gov.pl

[@Poznan_STAT](https://twitter.com/Poznan_STAT)

[@UrządStatystycznywPoznaniu](https://www.facebook.com/UrządStatystycznywPoznaniu)

Powiązane opracowania

[Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego 2020](#)

[Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie wielkopolskim w 2020 r.](#)

[Inne opracowania zawierające wyniki tych badań: stat.gov.pl → Obszary tematyczne → Rachunki narodowe → Statystyka sektora instytucji rządowych i samorządowych](#)

Temat dostępny w bazach danych

[BDL → Finanse publiczne](#)

[Dziedzinowe Bazy Wiedzy – Finanse publiczne](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Budżet jednostki samorządu terytorialnego](#)

[Dochody jednostek samorządu terytorialnego](#)

[Dochody własne jednostek samorządu terytorialnego](#)

[Dotacje celowe](#)

[Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego](#)

[Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego](#)